

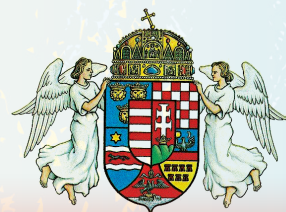
Alsónémedi Hírmondó

Szent István-napi ünnepi szám

Alsónémedi Nagyközség Önkormányzatának és Képviselő-
testületének ingyenes tájékoztató és kulturális folyóirata

XXII. évfolyam
2012. augusztus 20.

Meghívó

Tisztelettel meghívjuk Szent István király Államalapításának Ünnepén
rendezett községi megemlékezésünkre.

Helyszín: Szent István tér

Időpont: 2012. augusztus 20. hétfő, 18 óra

„Virágos kert vala régen Pannonia... S e kertnek kertésze István király vala...”

István az első a szent királyok sorában, aki nem mártírként érdemelte ki rangját, hanem pusztán hittérítői és uralkodói tevékenységével. Az 1083-as év szentté avatására készített „nagy legenda” eredeti vonásait épp ez a tény határozza meg.

Az angolszász és skandináv mintákban már felbukkanó térítő király, valamint a rex *iustus* kegyes, alamizsnálkodó, béketeremtő alakja Istvánnál az apostoli egyházszervezés újszerű hangoztatásával kapott nagyobb hangsúlyt. A dánoknál a X-XI. század fordulóján történt meg az áttérés a keresztény hitre, s miután a XI. század derekán felbomlott az a hatalmas északi-tengeri birodalom, amelyet a dán uralkodóház három nagy alakja Kékfogú Harald (940 k.-985), Villámszakállú Sven (985-1014) és Nagy Knut (1016-1035) épített fel, utóbbi fia, Sven Estridson (1047-1074) szükségét látta, hogy a dinasztia tekintélyét egy őseihez kapcsolódó szentkultusszal erősítse meg. Odaadással ápolta dédapja Kékfogú Harald emlékét, aki „szent” és „igazságos” királyként uralkodott. Kialakult az angolszász tradíció, a norvég Szent Olaf-kultusz, a cseh Vencel-kultusz a bizánci-szláv kereszténység határvidékén, mely a két orosz mártír herceg Borisz és Gleb szentté avatáshoz is hozzájárult. Mindezek a kölcsönhatások fontos szerepet játszottak Szent István kultuszának kialakulásában.

A szent király középkori népszerűségét nevének közel tucatnyi variánsa - Istók, Istéfán, valamint a már csak középkori helynevekben élő: Steckó, Stepk, Cséfán, Cséfa, Csépa, Csiff-s azok közkedvelt volta is jelzi. István kultuszát már Árpád-házi királyaink is buzgón felkarolták, ebben László király járt az élen, 1083. aug. 15-re országos gyűlést hívott össze István halálának napjára. Augusztus 20-án felbontották a sírt, és szentté avatták az ország első királyát. László király István nevére szenteltette az újonnan megszerzett zágrábi püspökséget.

II. András egy 1217-es oklevele szerint Szlavónia meghódítása után István tiszteletére kolostort is építtetett. Kálmán király nem engedte csorbítani azon kiváltságokat, jogokat és birtokokat, amelyeket István az ország templomainak és kolostorainak adott. II. Géza királyunk 1147-1158 között Jeruzsálemben István tiszteletére - a szent király példájára zarándokházat alapított, II. Béla egy 1175-ben kelt oklevele arról szól, hogy a király és családja Fehérvárott ünnepli Szent István napját.

Szent István kultusza már igen korán jelentkezett az ország határain túl is. Bambergben és környékén a néphagyomány tartotta fenn István emlékét, így többek között azt is, hogy a dóm egyik pilléréen álló XIII. századi lovas szobor az ifjú Istvánt, mint fejedelmet ábrázolja. Egy 1509-ben kelt összeírás a dóm kincstárában Szent István és Szent Imre ereklyéit is említi. Aachenben, a középkori Európa egyik leghíresebb búcsújáráhelyén már 1221-ben említenek odairányuló magyar zarándoklatokat. Nagy Lajos király még inkább felkarolta e kegyhelyet, s annak magyar nemzeti jegeit helyezte előtérbe. Nagy Károly német-római császár temploma mellé 1367-ben külön magyar kápolnát építtetett a három magyar „királyszent” tiszteletére, akiknek ereklyéit ott elhelyeztette, majd a kápolna javára két misealapítványt is tett. A külhoni emlékek között legpompásabb munka az a nagy palástkapocs, ami Nagy Lajos királyunknak köszönhetően került az aacheni kápolnába. A palástkapocs közepén látható Nagy Lajos címere. A pajzsok feletti művészi arányú részen három kicsi gótikus fülkében szent királyaink arany-szobrocskáái állnak. A Firenze környékén lévő San Martino a Mensola templomának 1391-ben készült oltárképe Imre és felesége szüzességi fogadalmát ábrázolja, a képen azonban szerepel István király is, amint a szomszéd szobából figyeli őket. Nápolyban falkép örökölte meg Istvánt a XIV. században. Ugyancsak Itáliában, de a már a barokk időkben (1700) keletkeztek a bolognai magyar-illír kollégium mennyezetének magyar „királyszent”-ábrázolásai. Többnyire azonban István ereklyéi vagy ereklyeként tisztelt használati tárgyai segítették elő külföldi kultuszát. Erre már láttunk példát Aachen és Bamberg esetében is. A lembergi kar-ereklye főként Dél-Lengyelországban, míg a Szent Jobb Raguzába került része a dalmát tengerpart egészen sugározta a magyar szent kultuszát. Prágában, a Szent Vítus székesegyházban István kardja jelentette kultusza tárgyát, Bécsben a kapucinusok templomában a király tarsolyát és erszényét őrizték kegyelettel századokon át.

Bamberg - dóm

Budapest - Szent István-bazilika

Istvánt ábrázoló bambergi lovasszobor

Bécs - Szent István-bazilika

A középkori szentkultusz egyik leghitelesebb fokmérője kétségtelenül és mindent kizáróan az adott szent előfordulásának gyakorisága a helynevekben és a templomcímekben. Ha áttekintjük a Kárpát-medence területén fennmaradt vagy mára elenyészett, ám oklevelekben említett helynévanyagot és egyházi templomcímeket, azaz patrocíniumokat, nyilvánvalóvá válik, hogy Szent István a középkori Magyarország egyik legjobban becsült és tisztelt szentje volt. Már 1083 után is szenteltek István tiszteletére templomokat, így a bakonybéli apátság 1086. évi birtokösszeíró levele már említi Borsodi (ma Borsód-pusztá) István tiszteletére szentelt kápolnáját.

Mintegy 300 templom és kápolna hirdette István emlékét a középkor viharos és magyar vér áztatta századaiban. Ezek közül félszáz ma már nem létező egyházként szerepel oklevelekben, míg nagyon soknak helynevekben maradt fenn emléke, így a Dunántúlon Bakonyzentkirály (1392: Zentkyral), Baranyaszentistván, Esztergomszentkirály, Királyszentistván, Pinkaszentkirály, Porrogszentkirály, Szabadszentkirály, stb.

A Felvidéken Sajószentkirály, Szentistván, Szentistvánbaksa; az Alföldön Bajaszentistván, Berettyókirályi, Érszentkirály, Szentivánfalva, Szilágyszentkirály. Erdélyben Csíkszentkirály, Gyéresszentkirály, Sepsiszentkirály, Székelyszentistván, Topaszentkirály, Marosszentkirály. Szlovéniában Szentistván (Pozsega m.): S[anctus] Stephanus és így tovább...

Szent Vitus
székesegyház

San Martino Mensola

Az Achent felkereső magyar zarándokok útba ejtették viszontagságos útjuk során a kölni Makkabeus templomot is, ahol a magyar szent királyok ereklyéit őrizték, sőt az idők folyamán képmásukat is elkészítették.

A Németalföldöldről származó Arnold Buchelius még magasztaló feliratukat is olvasta és lejegyezte, amikor ott járt 1587 esős tavaszán: S. Stephanus primus Hungariae rex, qui ab angelo coronam accepit. (Szent István, Magyarország első királya, aki angaltól kapott koronát.)

Nagy királyunk ünnepének évadján a Karthauzi Névtelen XVI. századi magyar fordításában imádkozzuk mi is, kései utódok az Őt magasztaló himnusz töredék kezdő sorait: „Idvez leegy bodog zent Isthwan kyrál/ te neepednek nemes remeensege... keerunk ymagy ez te neepedert... hogy eegy ellensegh se leegyen...” olvasata: „Idvez légy bódog Szent István királ! Te népednek nemes reménsége!.. Kérünk, imádj (imádkozz) ez te népedért! Hogy egy ellenség se légyen...”

MÓRICZ ZSIGMOND: SZENT ISTVÁN-NAPI GONDOLATOK (részlet)

Mély tisztelettel és hálával gondolok Szent Istvánra, a nagy királyra, akinek a magyar nyelvsziget történetében alighanem a legfontosabb szerep jutott. Egy különös hidat kellett építenie a kelet és nyugat között olyan korban, amikor szinte elképzelhetetlen a történelmi jövőbelátás és az államfilozófiai öntudatosság.....

István, s voltaképpen apja, Geysa nem a keleti kultúrához, a bizánci szellemhez csatlakoztak, hanem a nyugatihoz, a római s német rendszerhez. Ennek komoly okának kellett lenni...

István zseniálisan végezte el a rábízott feladatot. Bölcsen tette, hogy hosszú ideig élt. Bölcsen tette, hogy egész életében egyetlen uralkodó gondolat híve volt. Jellemének alapvonása volt az a fanatizmus, amelyet annak a kornak vallásos meggyőződése adott az embernek. Sohasem ábrándult ki célkitűzésének nagyszerűségéből, sohasem rendült meg vasakarattal védelmezni koncepcióját. Pedig nehéz időközön ment át. Azt lehet mondani, hogy egymaga állott szemben az egész magyar fajjal. S nem volt más segítsége, csak az idegenek, akik természetesen lankadatlanul s minden pillanatban szemben állottak a nemzettel, mint jövevények s hódítók és kiélők. Istvánt azt teszi naggyá, hogy egy ilyen különös, kolonizáló idegen elemmel nemzeti elképzelést tudott végrehajtani. Gondoljunk csak utódjára, Péterre, aki már teljesen s egészen idegen volt maga is, mint azok a rablólovagok, akik bejöttek az országba: ez a Péter semmit sem tett a nemzetért, s semmit sem tudott elérni a nemzet elsöprő haragja miatt. István föltétlenül s egész életén át nemzeti maradt. Aki valósággal úgy cselekedett, mint aki idegen építőmesterekkel s a saját népével, mint munkásokkal, egy olyan házat épített, amelyben ezer évig el tudott lakni az ő népe. „Íme, a vezér parancsára egybegyülekezik a még vad nemzet – mondja Hartvig -, foly a szent püspököknek s társaiknak szünet nélküli oktatása, s honfiak megtérnek s megkereszteltetnek.”

S jöttek Koppányok. Könnyű elképzelni azt a vad dühöt, azt a retentő kétségbeesést, azt az ordító ébredést, amelyet az ősi kultúrában s kultuszban felnőtt magyarság érzett, mikor mindent elpusztítani látott, ami szent volt előtte. Milyen iszonyú átalakulások. Nemcsak a hitbeli, de sokkal inkább a gazdasági élet, a földtulajdon alapkérdései. Addig kommunális közösségben minden föld s minden vagyon. Családi közösség. Nyájak és csordák élnek a földön, törzsfőnökök vezérlete s abszolút uralma alatt: most egyszerre mindent elrabol s lefoglal a király, aki feldarabolja, szétparcellázza, s egyéni birtokká teszi a köztulajdont. Egyszerre számtalan határ emelkedik azon a tájon, ahol addig szabadon repült a nép s hullámozott, ahogy a szárazság vagy a vihar hajtotta. Ilyen roppant átalakulás egyszerre soha többet nem következett el az ezer év alatt.

És itt vagyunk. Bár megcsonkítva, lefegyverezve, megszégyenítve, de megvagyunk.

És tudjuk, nem lehet olyan szörnyű lánc, amely az igazságot, egy nemzet sors adta jelentőségét megszüntesse. Az emberiség lelkiismerete nem bír el igazságtalanságot. Megtörténhetik, hogy egy népet egészen megszüntetnek. Ideig-óráig tart. Ha nem hamarabb, századok múlva kél újra a megtörtétt test. Hacsak ki nem vágják, testi halállal meg nem ölik utolsó szálát a magyar fajt: ez a faj mindig meg fogja találni szellemi egységét. Nem lehet olyan szigorú határozatot hozni, olyan magas paragrafus-falat építeni, hogy a homogén anyag ne képezzen egységet. Ugyanolyan, mintha az Alföldet be akarnák szüntetni. Hát jelentsék ki, hogy Debrecen a jövőben hegy lesz: nem lehet egy fajtának évezredes karakterét politikai ceruzavonásokkal megszüntetni.

Szent István nagy ember volt. Ő nem szüntette meg a régi magyar jellemet: ő a Koppányokból építette ki a jövő ezer év magyarját. Az ő épületében azok az idegenek, jövevények, idegen fajtabéliek Koppányokká lettek. Koppányabbak a született Koppányoknál.

Ez az ő ezeresztendő s jelentősége.

Tűz Tamás: Szent István király

Jól megjelölte ezt az ezredévet:
keresztel írta rá kemény nevét,
mint halhatatlan győzelmi ék.
Alapkő lett, de kőnél súlyosabban
vetette el az épülő falakban
toronyszökentő, férfias hitét.

Amint alázatát mindegyre inkább
úrrá emeli roppant erején,
a bércre hág s egy országon tekint át,
hol hajnalpírban reszket még a fény.
Komor felhőkbe bomlik ki a kék ég
s virrasztva várja népe ébredését
a századok szélfúttá reggelén.

Nem tétován, de biztos mozdulattal
lendül előre tervező keze,
míg port kavar és szilaj kedvvel nyargal
a forró puszták zendülő szele.
Bölcs szemmel néz a fényes távlatokba
s pillantásával féltőn átkarolja
a frissen szántott szűzi földeket.

Kegyes jobbajával törvényt ír, keményet,
hogy megkösse a rónák vad porát,
szőlő teremjen és kenyér, fehérebb
s hogy mindenki meglelje otthonát.
Áldott szigor, rendet hozó szelídség!
Arany szív, mely eltékozza kincsét,
hogy új szívekben ragyogjon tovább!

Hát róla zengjen most a lelkes ének!
Uram, téged dicsérünk általa,
mert ő volt a te választott edényed,
apostolod; híved s a föld sava.
És ő volt ama bibliai sáfár;
kire be jó, hogy éppen rátaláltál,
midőn megvirradt napunk hajnala!

Írta és szerkesztette: Bálint István János, Faluház

A címlapon: Alsónémedi nagyközség címere

Községünk címerének központi helyén a csokorba kötött búzakaralász áll, emlékeztetvén bennünket földműves eleinkre. Az aratás végeztével adjunk hálát Istennek, hogy ez évben is asztalunkra kerülhet a mindennapi kenyér, gondoljunk őseinkre, akik megszerezték, gyarapították és megőrizték számunkra ezt a földet, mely a mindennapi kenyereinket megtermi nekünk és gyermekeinknek!

A címer pajzs alakú, stilizált barokk ráma veszi körül, arany színnel. A pajzs nagyobbik részén kék mezőben egy álló arany

búzakéve helyezkedik el zöld talajon. A címer jelen állapotában is hűen fejezi ki Alsónémedi nagyközség múltját és jelenét, hiszen a község közel 1000 éves múltjában és a jelenben is főképpen mezőgazdasági termelést folytatott, ezen belül is a növénytermesztés volt a meghatározó. Ezt a tényét szimbolizálja az álló búzakéve, mögötte a kék ég, a termő talajra pedig a zöld szín utal.

A címer hasonló formában megtalálható már az 1693-ból származó községi pecséten is.

Meghívó

Tisztelettel meghívjuk Szent István király Államalapításának Ünnepén rendezett községi megemlékezésünkre.

Helyszín:

Szent István tér

Időpont:

2012. augusztus 20. hétfő, 18 óra

Ünnepi program:

15 órától

- Családi program, kézműves foglalkozás, játszkodás a Nyugy és a Galagonya kör közreműködésével

18 órától

- Ünnepi műsor*
- Vincze József polgármester ünnepi beszéde*
- „Alsónémediért” Kötüntető Díj adományozása*
- Pekker Imre esperes atya és nagytiszteletű Szappanos Zoltán ref. lelképásztor megáldja az új kenyeret*
- Az új kenyér megszegése, vendéglátás*

*Alsónémedi Nagyközség Önkormányzatának
Képviseelő-testülete*

